

زندگی خواجهوی کرمانی

دکتر محمدصادق بصیری

استاد بخش زبان و ادبیات فارسی

دانشگاه شهید باهنر کرمان

دکتر نازنین غفاری

دانش آموخته‌ی زبان و ادبیات فارسی

دانشگاه شهید باهنر کرمان

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

- سرشناسه: ————— بصیری، محمدصادق، ۱۳۳۸ -
- عنوان و نام پدیدآور: ————— زندگی خواجوی کرمانی/ محمدصادق بصیری، نازنین غفاری
- سروپرستار و ناظر علمی مجموعه: کاووس حسن‌لی؛ دستر پژوهش مجمه فرزانه معینی.
- مشخصات نشر: ————— تهران: نشر خاموش، ۱۳۹۸.
- مشخصات ظاهری: ————— ۴۱۲ ص: ۵/۲۱×۵/۱۴، م.س.
- شابک: ————— ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۳۶-۹۵۰۵ : ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۴۲-۰۵۰۸ : ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۴۲-۰۵۰۸ دوره
- وضعیت فهرست نویسی: ————— قیفا
- یادداشت: ————— کتابنامه.
- موضوع: ————— خواجوی کرمانی، محمود بن علی، ۷۵۳-۶۸۹ق.
- موضوع: ————— مشاهیر -- ایران -- کرمان (استان)
- موضوع: ————— Celebrities -- Iran -- Kerman (Province)
- شناسه افزوده: ————— غفاری، نازنین، ۱۳۶۷- Ghaffari, Nazanhn
- رده‌بندی کنگره: ————— DSR۲۱۱۵
- رده‌بندی دیویی: ————— ۹۵۵/۷۲۲۲
- شماره کتابشناسی ملی: ————— ۵۸۱۳۰۸۹

کهریز خاموش

کهریز خاموش

کهریز خاموش

این مجموعه کتاب، نتیجه‌ی یکی از فعالیت‌های علمی «کهریز پژوهشی حافظ» است.

نام کتاب:	زندگی خواجوی کرمانی
نویسنده:	محمدصادق بصیری، نازنین غفاری
سرویس‌ها:	دکتر کاووس حسینی
موضوع:	دکتر فرزانه معینی
ویرایش:	موسسه گنجینه ()
طرح جلد و صفحه‌آرایی:	مجید شمس‌الدین
چاپ و صفحه‌آرایی:	تطه
چاپ / شمارگان:	۱۳۰۰ / ۱۵۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۶۰۳۶-۹۵-۰
شابک دوره:	۹۷۸-۶۲۲-۶۰۴۲-۰۵-۸
قیمت:	۷۰۰۰۰ تومان شش‌بیز، ۷۸۰۰۰ تومان جلد سخت
قیمت دوره:	۷۰۰۰۰ تومان شش‌بیز، ۸۰۰۰۰ تومان جلد سخت

تمامی حقوق این اثر برای نشر خاموش محفوظ است.

ارتباط با نشر خاموش: ۰۹۱۲۰۱۷۸۱۹۴ | ۰۹۱۲۰۱۸۱۹۲۰

www.khamooshpub.ir | www.khamooshpub.com | @khamooshpubch

تهران، ولنجک، خیابان گلستان سوم، پلاک ۳، همکف

هرگونه کپی‌برداری، برداشت و اقتباس از تمام یا قسمتی از این اثر،
منوط به اجازه‌کشی ناشی‌باشد

مرکز پخش: پخش ققنوس، میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت)، بین پست مبین، شماره ۴
تلفن: ۶۶۴۶۰۰۹۹ / ۶۶۴۰۸۶۴۰

مرکز پخش: پخش چشمه: بلوار دماوند، بعد از سه راه تهران پارس بلوار اتحاد، اتحاد ۱۱، پلاک ۸
تلفن: ۷۷۷۷۸۸۵۰۲ / ۷۷۱۴۴۸۰۸ / ۷۷۱۴۴۸۲۱

فروشگاه: کتابفروشی توس، خیابان انقلاب، نیش خیابان دانشگاه. پلاک ۱۷۸
تلفن: ۶۶۴۶۱۰۰۷

فهرست

۱۱.....	مقدمه‌ی سرویراستار و ناظر علمی - جموع
۱۹.....	مقدمه

فصل نخست

۲۱.....	زندگی‌نامه و شرح احوال خواجه
۲۲.....	نام و نشان
۲۳.....	القاب
۲۷.....	تخلص
۳۰.....	خاندان
۳۱.....	زادروز و زادگاه
۳۲.....	کودکی
۳۳.....	جوانی
۳۶.....	انگیزه‌ی سفر، فقر و تأمین معیشت
۳۹.....	سفرهای خواجه
۴۰.....	سفرهای داخل ایران

۵۳	سفرهای خارج از ایران
۶۱	ج. سفر به مصر
۶۲	حسادت به خواجو
۶۴	شهرت خواجو در روزگار او
۶۵	درگذشت خواجو
۶۷	آرامگاه خواجو

فصل دوم

۶۹	خدای زندگی خواجو
۷۰	سازش و رخسارهای زندگی خواجو
۸۱	دیگر رخسارهای زندگی خواجو

فصل سوم

۸۹	دولت‌های صاحب قدرت در روزگار زندگی خواجو
۹۰	دولت‌های صاحب قدرت در روزگار دینی خواجو
۹۲	شخصیت‌هایی که نام آن‌ها در آثار خواجو آمده است

فصل چهارم

۲۰۳	آثار خواجو
۲۰۴	آثار خواجو

فصل پنجم

۲۱۹	عقاید، دانش‌ها و فنون، افکار و اندیشه‌ها و سیرت خواجو
۲۲۰	الف. عقاید:
۲۲۸	ب. دانش‌ها و فنون
۲۳۸	شناخت فرهنگی خواجو از پیشینیان خود
۲۴۹	د. ذکر نام شاعران معاصر
۲۵۰	ارتباط حافظ و خواجو

ج. افکار و اندیشه‌ها	۲۵۱
د. سیرت خواجو	۲۵۷
سفارش به صفات نیک اخلاقی	۲۵۸
نگاه نیک	۲۵۹

فصل ششم ۲۶۵

حکایت‌های روایت شده در آثار خواجو	۲۶۵
حکایت‌های روایت شده در آثار منظوم و منثور	۲۶۶
کتاب‌نامه	۲۸۲

www.ketab.ir

به لطف طبع تو دیگر کجا توانی دید؟ هزار سال سپهرار جهان بپیماید^۱

مقدمه

خواجوی کرمانی از شاعران برجسته اما مغفول ادب فارسی است. وی به لحاظ زمانی میان دو شاعر بلندآوازه‌ی ادب پارسی، یعنی سعدی و حافظ قرار گرفته است. این موقعیت ویژه، ازسویی برای او خجسته بوده است؛ به این دلیل که این سه شاعر؛ سعدی، خواجه و حافظ، حلقه‌های به هم پیوسته‌ای را تشکیل داده‌اند و هریک در تکمیل و تعریف دیگری مؤثر بوده‌اند. ازسوی دیگر، خواجه کرمانی دو شاعری زاده شده است که یکی در غزل عاشقانه‌ی پارسی گوی سبقت را از همگان خود ربوده و دیگری در غزل تلفیقی عاشقانه و عارفانه، رتبه‌ی نخست را از آن خود کرده است. پیداست که این دو شاعر طراز اول ادب پارسی، چنان نظر پژوهشگران و ادب‌دوستان را به خود جلب نموده‌اند که در حق خواجوی بینوای کرمان، اگر نگوییم بی‌مهری، بسیار کم‌مهری شده است و آن‌طور که باید به

زندگی، اشعار و آثارش پرداخته نشده است و آثار منشور وی هنوز پس از قرن‌ها، به صورت نسخه‌ی خطی باقی مانده است. حق آن نیست که در میان پژوهش‌ها و تألیف‌های فراوان ادبی، هنوز اثری که درخور این فرزند خوش ذوق و نجیب کرمان باشد و درباره‌ی زندگی و آثار و افکار او باشد، سراغ نداشته باشیم.

به هر حال این سخن در حق او به جاست که «بی تردید در میان همه‌ی شاعران خطی کرمان، خواجوی کرمانی را چه از لحاظ مقدار ابیات و چه از نظر کیفیت، نوع و اثرگذاری اشعار، برترین گوینده‌ی کرمانی از آغاز تا کنون باید دانست» (مدیر، ۱۳۹۰: ۲۵). شهرت عالم‌گیر دو شاعر برجسته‌ی شیرازی چنان توجه تذکره‌نویسان پس از آن‌ها را به خود مشغول کرده است که از کنار نام خواجو به اشاره‌ای گذشتند. به همین دلیل برای دست‌یابی به رویدادهای زندگی او و پادشاهان، امر به شخصیت‌هایی که با آن‌ها در ارتباط بوده است، راهی جز تفرج در بوستان اشعار و نوشته‌ها، بشر نداریم.

از آنجاکه فاصله‌ی زمانی ما با وزگار، خواجوییش از هفت قرن است، نگارش شرح حالی همه‌جانبه از او دادن رری است و در برخی بزرگه‌ها، ناچار باید از نیروی حدس و گمان یاری گرفت. وقایع زندگی، او را به یکدیگر پیوند داد. امید است که پژوهش حاضر بتواند تا حدودی شرح حال جامع و کاملی از خواجوی محبوب کرمان به دست دهد. از آنجاکه انسان به حکم سهو و نسیان، از خطا در امان نیست، از خوانندگان این نوشتار تقاضا داریم که خطاها و اشتباهات احتمالی راه‌یافته در اثر را به حساب گستردگی دامنه‌ی این پژوهش گذاشته، به دیده‌ی اغماض به آن بنگرند و با گوشزد کردن آن به نگارنده، به تکمیل این تألیف، یاری رسانند.

حدیث عشق ز ما یادگار خواهد ماند بنای شوق ز ما استوار خواهد ماند
فراق‌نامه‌ی خواجو و شرح قصه‌ی شوق میان زنده‌دلان یادگار خواهد ماند